

14. ZEMĚDĚLSTVÍ

Do odvětví zemědělství jsou zařazeny podnikatelské subjekty zemědělské prvovýroby, jejichž činností je rostlinná a živočišná výroba a služby pro zemědělství.

Od roku 2002 zharmonizoval Český statistický úřad statistická zjišťování podle legislativních předpisů a doporučení platných pro členské země EU. Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem, vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Agroregistru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko-statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci prováděných Agrocenzů. Veškeré údaje se od tohoto roku šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je zemědělský subjekt vymezený alespoň jednou z uvedených prahových hodnot stanovených pro strukturální šetření v zemědělství – výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m² pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m² vinic, 300 m² skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků, 100 ks kožehřívavých zvířat. A dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry.

Ve statistickém šetření v **rostlinné výrobě** je obsah výkazů o plochách, výnosech a produkci zemědělských plodin uspořádán v souladu s požadavky mezinárodních organizací. Plodiny jsou vykazovány v čistém stavu, bez směsí.

Údaje za myslivost (skupina 01.5 OKEČ) jsou vzhledem k užší návaznosti sledované problematiky na lesní hospodářství a k zachování kontinuity s předešlými ročenkami uvedeny v kapitole 15. Lesnictví.

Poznámky k tabulkám

Tab. 14-1. až 14-4. Souhrnný zemědělský účet

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické velikosti a výkonnosti odvětví zemědělství, resp. zemědělské prvovýroby, v rámci národního hospodářství. Základní součástí SZÚ jsou tyto agregáty:

produkce zemědělského odvětví, která představuje sumu zemědělských výrobků a zemědělských služeb vyprodukovaných příslušnými jednotkami tohoto odvětví plus vedlejší neoddělitelné činnosti;

mezispotřeba, která měří hodnotu vlastních výrobků, zboží a služeb spotřebovaných ve výrobním procesu (bez užití fixních aktiv) a slouží jako jeden z hlavních indikátorů produkční intenzity odvětví zemědělství, podle nařízení Komise evropského společenství č. 909/2006 ze dne 20. 6. 2006 je její součástí FISIM (finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené);

hrubá přidaná hodnota, která znázorňuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem produkce zemědělského odvětví a mezispotřeby. Tento ukazatel slouží k hodnocení výkonnosti odvětví zemědělství v rámci národního hospodářství;

čistá přidaná hodnota, představuje hodnotu, která je vytvořena veškerými zemědělskými jednotkami po odečtení spotřeby fixního kapitálu.

Ze souhrnného zemědělského účtu jsou vyloučeny jednotky produkující pouze pro vlastní spotřebu (zahradky a chov hospodářských zvířat u domácností). Zemědělská produkce pro vlastní spotřebu rolníků, jejichž hospodářství překročí spodní prahovou hodnotu je však v SZÚ zahrnuta.

Produkce se oceňuje v základní ceně, tj. částkou, kterou výrobce obdrží od kupujícího za jednotku jím vyprodukovaného zboží a služeb, mínus daně na produkty plus dotace na produkty.

Mezispotřeba se oceňuje v pořizovacích cenách za podobné zboží nebo služby, které jsou platné v okamžiku, kdy vstupují do výrobního procesu. Tato cena zahrnuje veškeré daně na produkty mínus dotace na produkty, ne však odpočitatelné daně ze statků jako DPH.

Tab. 14-5. a 14-6. **Bilance půdy**

Veškerá zemědělská i nezemědělská půda se zjišťuje sumarizací přehledů o plochách kultur podle údajů katastru nemovitostí, vedeného orgány Českého úřadu zeměměřického a katastrálního k 31. prosinci.

Zemědělská půda zahrnuje ornou půdu, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a trvalé travní porosty.

Do **nezemědělské půdy** jsou zařazeny lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné plochy a ostatní plochy.

Veškeré údaje o půdě jsou zjišťovány jako plochy kultur zemědělských i nezemědělských závodů nebo soukromých vlastníků bez rozlišení typu hospodaření a velikosti pozemků.

Tab. 14-7. **Osevní plochy zemědělských plodin**

Plochami osevů, které se zjišťují soupisem k 31. květnu, se rozumí jarní produktivní plocha (tj. plocha orné půdy, plocha osevu v ovocných sadech a zahradách a plocha trvalých travních porostů dočasně rozoraných a využitých pro osev), ze které se ve sledovaném roce očekává sklizeň. Jsou v nich zahrnuty:

- a) **plochy ozimů**, zasetých na podzim předchozího roku a dochované do skončení jarního osevu ve sledovaném roce, (tj. do termínu prováděného soupisu ploch osevů);
- b) **plochy jařin**, oseté na jaře sledovaného roku;
- c) **plochy víceletých plodin**, oseté v minulých letech a dochované do skončení osevu ve sledovaném roce (tj. do termínu provedení soupisu ploch osevů).

Do bilance celkové osevní plochy nejsou zahrnuty neoseté a neosázené plochy orné půdy, uvedené samostatně v položce „Orná půda nevyužívaná“. Patří sem úhor a veškerá orná půda z nějakých důvodů neosetá, neosázená, vč. orné půdy dočasně odňaté nebo neobdělávané ve sledovaném roce (tj. do termínu provedení soupisu ploch osevů). Uvedená zemědělská půda a orná půda v této tabulce na rozdíl od tabulek 14-5. a 14-6. „Bilance půdy“ zahrnuje obhospodařovanou půdu pouze za zemědělský sektor, tj. bez domácností obyvatelstva a bez půdy zemědělsky nevyužitě.

Tab. 14-8. až 14-11. **Hektarové výnosy sklizně a sklizeň zemědělských plodin**

V tabulkách jsou uvedeny údaje zabezpečené výkazem o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku.

Hektarový výnos je poměr sklizně a produkční plochy.

Sklizeň představuje celkové množství plodiny sklizené v normální vlhkosti a čistotě, včetně podřadnějších částí využitelných např. ke krmení hospodářských zvířat (zadiny, drobných vyřazených brambor apod.), bez sazeček a semenaček.

Produkční plocha zahrnuje do roku 2001 výměru, ze které byla skutečně provedena sklizeň sledované plodiny. Může být menší než plocha osevu, došlo-li ke zničení a zaorání určité plodiny od osevu do sklizně, nebyla-li provedena sklizeň, anebo větší, došlo-li k převodu v užití z jedné plodiny do druhé (např. část osevní plochy kukuřice na zeleno sklizena na zrno). Od roku 2002 se produkční plocha s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a na siláž a trvalých travních porostů rovná ploše vykázané v osevech.

Tab. 14-15. **Ovocné stromy a keře, sklizeň ovoce**

Počet ovocných stromů a keřů se šetří na základě zpracovaných výkazů o definitivních sklizních ke konci roku.

Sklizeň jednotlivých druhů ovoce z ovocných stromů a keřů na území České republiky se zabezpečuje výběrovým způsobem prostřednictvím výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku a matematicko-statistickými metodami dopočtu.

Tab. 14-17. **Produkce vybraných výrobků v domácnostech obyvatelstva**

Tabulka dává přehled o zemědělské produkci z oblastí samozásobení, realizované mimo zemědělský sektor v domácnostech obyvatelstva. Byla sestavena na základě kvalifikovaného odhadu výsledků zjištěných za domácí hospodářství v domácnostech zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů a ročních údajů ze šetření o sklizních a živočišné výrobě.

Tab. 14-18. až 14-22. **Hospodářská zvířata a intenzita chovu hospodářských zvířat**

Počet hospodářských zvířat se uvádí podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. následujícího roku (do roku 2001 včetně k 1. 3. následujícího roku).

Krávy jsou plemence alespoň jednou otelené, zapuštěné i nezapuštěné.

Prasnice jsou plemence alespoň jednou oprasené (bez prasnic z chovu vyřazených), zapuštěné i nezapuštěné.

Do **drůbeže** se započítávají slepice a kohouti, husy a houseři, kachny a kačeři, krůty a krocani (včetně mláďat).

Dobytčí jednotka je smluvená jednotka, na kterou se přepočítává každý kus dobytka podle stanovených koeficientů. Přepočítávací koeficient je u skotu do 1 roku 0,4; u skotu ve výkrmu nad 1 rok 1,2; u ostatního skotu nad 1 rok 1,0; u prasnic 0,3; u ostatních prasat 0,2; u ovcí 0,14; u koz 0,1; u koní 1,0 a u drůbeže 0,004.

Tab. 14-23. a 14-24. **Živočišná výroba a užitkovost hospodářských zvířat**

Výroba masa zahrnuje veškerý prodej skotu, telat a prasat v živé hmotnosti dodaných na porážku (u prasat zvětšený o odhad za domácí porážky).

Výroba drůbežního masa zahrnuje veškerý prodej a samozásobení jatečnou drůbeží v živé hmotnosti.

Počet odchovaných telat a selat je rozdíl mezi počtem narozených a uhynulých, a to u telat uhynulých do tří měsíců a u selat do odstavení. Počet narozených a odchovaných telat na 100 krav a počet narozených a odchovaných selat na 1 prasnici se počítá na průměrný stav krav a prasnic.

Úhyn telat i selat se uvádí v procentech z počtu narozených telat (selat). V počtu uhynulých zvířat jsou zahrnuty i celé konfiskáty.

Výroba mléka zahrnuje množství mléka nadojeného i vysátého sajíci telaty; nezapočítává se mléko vysáté od krav bez tržní produkce mléka. **Průměrná dojivost** je množství mléka vyrobeného během roku, které připadá na jednu dojnou krávu (včetně krav stojících na sucho).

Průměrná snáška je množství vajec snesených během roku, které připadá na jednu slepici (nikoli pouze na nosnici).

Tab. 14-25. a 14-26. **Výroba masa v jatečné hmotnosti a průměrná porážková hmotnost**

Výroba masa v jatečné hmotnosti zahrnuje údaje ze všech provozů porážek v České republice. Nutné porážky jsou započítány do jatečné hmotnosti jen v případě, že maso je použito pro lidskou spotřebu. Do **průměrné porážkové hmotnosti** prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

Tab. 14-28. **Celkový prodej hlavních zemědělských výrobků**

Celkový prodej zemědělských výrobků představuje veškerý **prodej od prvovýrobců** z vlastní sklizně, tzn. obchodním a zpracovatelským organizacím, ostatní prodej mimo tyto organizace, včetně výrobků určených ke zpracování ve vlastním podniku a přímý vývoz. Údaje o **celkovém prodeji rostlinných výrobků** nezahrnují prodej od drobných pěstitelů a zahrádkářů. Prodej rostlinných i živočišných výrobků je uveden za kalendářní rok.

Celkový prodej jatečných zvířat zahrnuje prodej jatečného skotu, telat, prasat, ovcí, koz a drůbeže v živé hmotnosti. Údaje o prodeji **vajec** zahrnují pouze vejce konzumní (bez násadových).

Tab. 14-30. Spotřeba průmyslových hnojiv

Uvádí se spotřeba průmyslových hnojiv v čistých živinách v oxidech (s výjimkou N). **Hospodářský rok** zahrnuje spotřebu od 1. 7. předchozího do 30. 6. běžného roku. Vzhledem ke způsobu sledování je spotřeba uváděna bez závodů samostatně hospodařících rolníků.

Spotřeba na 1 ha je uvedena na obhospodařovanou (nikoli hnojenou) půdu. V časové řadě je zabezpečen přepočít na 1 ha na srovnatelnou úroveň.

Tab. 14-31. Spotřeba účinných látek na ochranu rostlin

Údaje o spotřebě účinných látek na ochranu rostlin jsou převzaty od Státní rostlinolékařské správy v Praze. Publikovaná data byla shromážděna z evidence zemědělských závodů o výměře větší než 10 ha.

Údaje v tabulkách 14-32. až 14-35. vychází z výsledků Strukturálního šetření v zemědělství provedeného v roce 2005, jsou porovnány s výsledky Strukturálního šetření v zemědělství z roku 2003 a Agrocenzu 2000.

Tab. 14-32. a 14-33. Hospodařící subjekty v zemědělství

V tabulkách jsou zahrnuty všechny subjekty, které splňují alespoň jedno z kritérií pro zařazení do zemědělského sektoru vyjma podnikatelských subjektů s chovem ryb.

Tab. 14-34. Pracovníci v zemědělství podle věkových skupin

Počínaje rokem 2003 se podle nařízení Komise č. 1444/2002 (ES) do pracovních sil u podniků **právnických osob** započítávají zaměstnanci, kteří v podniku vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření a pracující podnikatelé (společníci). U podniků **fyzických osob** se do pracovních sil započítávají: vlastníci podniku, rodinní příslušníci vlastníka bez ohledu na to, zda tyto osoby dostávají mzdu nebo zda pracují pravidelně nebo ne a zaměstnanci, kteří v podniku vykonávali zemědělské práce během 12 měsíců před datem šetření.

Tab. 14-35. Stroje a zařízení v zemědělství

V tabulce jsou uvedeny mechanizační prostředky zemědělských podniků bez ohledu na jejich technický stav a provozuschopnost. Traktory a malotraktory jsou uvedeny pouze dvounápravové. Stroje pro zpracování půdy zahrnují všechny typy strojů na plošné kypření a předseťovou přípravu půdy.

Publikovaná data od roku 2002 nejsou v některých případech vzhledem k přechodu sledování za čistý zemědělský sektor (plochy a sklizně brambor, zeleniny, ovoce, jahod, počty slepic, snáška vajec) plně srovnatelná s daty publikovanými v delší časové řadě ve statistických ročenkách minulých let. Na drobné metodické rozdíly upozorňují metodické vysvětlivky a poznámky pod příslušnou tabulkou.

Podrobnější informace o zemědělství je možno získat v dalších publikacích ČSÚ vydávaných podle Edičního plánu na rok 2006 v tematické skupině 2 - ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, ZEMĚDĚLSTVÍ, podskupině 21 - Zemědělství:

- „Hrubá zemědělská produkce za rok 2005“ – květen 2006
- „Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin za rok 2005“ – leden 2006
- „Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. 2006“ – květen 2006
- „Soupis ploch osevů k 31. 5. 2006“ – červenec 2006
- „Porážky hospodářských zvířat za rok 2006“ – únor 2007
- „Souhrnný zemědělský účet za rok 2005 – předběžné výsledky“ – únor 2006
- „Souhrnný zemědělský účet za roky 2004 a 2005“ – září 2006
- „Výsledky chovu drůbeže“ – čtvrtletně 35. kalendářní den po skončení čtvrtletí
- „Výsledky chovu skotu“ – pololetně srpen 2006, únor 2007
- „Výsledky chovu prasat“ – květen, září 2006, únor 2007
- „Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005“ – červenec 2006
- „Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005 – analytické vyhodnocení“ – září 2006
- „Souhrnný zemědělský účet za roky 2004 a 2005 v jednotlivých krajích ČR“ – listopad 2006
- „Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005 podle územního členění“ – listopad 2006

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi_zem

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zem_cr

<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-2>

<http://vdb.czso.cz/vdb/>